

סיכום - משאבים כזרזי פיתוח : אנרגיה, תעשייה ותיירות

זרזי פיתוח הם כינויי למשאבים שנמצאים במדינה ושבזרתם ניתן לפתח אותה = פוטנציאל פיתוח. ניתן לחלק את המשאבים לארבע קבוצות:

1. **משאבי טבע וסביבה** – מחצבים, מקורות אנרגיה, קרקעות פוריות, אקלים מתאים לגידולים מסוימים, מקורות מים, נופי טבע, בעלי חיים. כל מה שהטבע מעניק לאדם כאפשרות לניצול. חלק מהמשאבים מתכלים (מחצבים) וחלק מתחדשים (מים, שמש, רוח).
2. **משאבים פיננסיים** – הון/כסף. היכולת הכספית של המדינה לפתח תשתיות וכלכלה בעזרת כסף. משאבים נזילים (כסף, מענקים או הלוואות מהבנק העולמי) ומשאבים קשיחים (קרקעות, מבנים חשובים).
3. **משאבי אנוש** – (משאב כוח האדם במדינה) כוח אדם זול- לתעשייה עתירת עבודה. כוח אדם מיומן (בעל ניסיון בעבודה ובניהול), כוח אדם משכיל לתעשייה עתירת ידע. (ביוטכנולוגיה, רובוטיקה, ננוטכנולוגיה, חברות הזנק).
- לדוגמא ישראל ויפן בעלות משאבי אנוש טובים המסייעים בפיתוח תעשיית היי-טק. משאבי אנוש טובים מאפשרים למדינה לנצל את הפוטנציאל של משאבי הטבע והפיננסיים. משאבי אנוש באיכות גבוהה תלויים בחינוך ובהשכלה.
4. **משאבים חברתיים** – אופי השלטון, האם מעודד חשיבה ויוזמה פרטית. רמת הלכידות החברתית בין התושבים, תחושת השייכות והקשרים החברתיים, הנורמות בחברה. לדוגמא הציונות שמסייעת בפיתוח ישראל וחריצות היפנים.

דוגמאות:

תעשיית האלקטרוניקה בסין נמצאת בתהליכי פיתוח מהירים. (מכשירים ביתיים) בסין עלויות השכר נמוכות (משאבי אנוש) וערכי למידה גבוהים, שהם חלק מהתרבות הסינית (משאבים חברתיים).

בשל הצורך בכח אדם מיומן לתעשייה עתירת ידע, (משאב אנושי) לרוב תעשיות אלו יהיו מקובצים באשכולות – עמק הסיליקון בארה"ב.

העיר בנגלור בהודו הפכה למרכז טכנולוגי של חברות רב לאומיות כמו מיקרוסופט ואינטל. בבנגלור ניתן לראות תופעה של מיקור חוץ (העברת תפקיד מסוים ומוגבל לחברת בת במדינה אחרת). בנוסף ניתן למצוא בבנגלור מעבדות חלל של הודו, תעשייה ביוטכנולוגיה וחברות עתירות ידע נוספות. התפתחות מקומית זו מבוססת על משאבים רבים שהשקיעה ממשלת הודו בעיר (משאבים פיננסיים), בעיר פועלות אוניברסיטאות חשובות (משאבי אנוש חכמים) ובעיר קיימת יציבות חברתית ופוליטית ודוברי אנגלית, כחלק מהמורשת הבריטית (משאבים חברתיים).

רוב התעשיית מתבססות על חומרי גלם לפיתוח תעשייה (משאב טבע). לדוגמא בצ'ילה פיתוח תעשיית נחושת ובמפרץ הפרסי פיתוח תעשייה המתבססת על הנפט.

*חלוקת המשאבים במרחב אינה אחידה. (לדוגמא במפרץ הפרסי יש הרבה נפט ובמדינות המפותחות יש כוח אדם משכיל ומשאבים חברתיים המזרזים פיתוח).

***חסמי פיתוח** (מונעים או מעכבים פיתוח).

גורמים פוליטיים - משטר מושחת, משטר המדכא פיתוח כלכלי, משטר לא יציב וכו'.
 גורמים כלכליים – מחסור במשאבים העדר תשתית כמו תחבורה, חשמל, מים, תקשורת.
 גורמים חברתיים ותרבותיים – מדינה שאין לה כוח אדם משכיל, תרבות ומסורת המגבילים חופש ושיוויון (מעמד האישה נמוך).
 גורמים טיבעיים – תנאי טבע קיצוניים, אקלים עוין (מדבריות, קוטב, סופות טרופיות) יערות גשם, אזורים הרריים וכו'.

משאבי טבע ותרבות כבסיס לפיתוח תיירות

ענף התיירות הוא אחד התחומים שמאד עוזר לפתח מדינות, בעיקר מדינות פחות מפותחות.

גורמים משיכה לתיירות :

-שלושת ה-s = sea, sand, sun.

-חופי ים, אגמים, נהרות.

-אקלים נוח או יחודי (סק, מדבר).

-מעיינות בריאותיים.

-שמורות טבע.

-אתרים ארכיאולוגים או דתיים.

בזכות הגלובליזציה, הוזלת הטיסות והעלאת רמת החיים המפותחות פיתוח התיירות מואץ מאד.

חסרונות :

ישנה פגיעה בסביבה הטיבעית, הרס אזורי מחייה, פגיעה בבעלי החיים ובצמחייה.

ישנו זיהום מים, קרקע, אוויר, ים ונהרות.

ישנה פגיעה בתרבות המקומית.

*בשל פגיעה זו ישנו פיתוח של "תיירות אקולוגית"- תיירות בת-קיימא . בתיירות זו הגבלת מספר התיירים לפי כושר הנשיאה של האתר וכן נסיון לפגיעה מינימלית בסביבה.

יתרונות :

בזכות התיירים ישנה כניסת מטבע זר למדינה.

נוצרים מקומות תעסוקה רבים.

פיתוח תיירות מעודד פיתוח תשתית תחבורה, תקשורת וכו'.

משאב המים כזרז פיתוח.

ניצול המים כמשאב טיבעי :

–הגדלת שטחי חקלאות ותוספת מזון למדינה.(סוריה).

-יישוב אזורים חדשים במדינה (ישראל)

- אטרקציה תיירותית (רחצה, רפטינג).

-יצירת חשמל הידרואלקטרי. (שבדיה)

-הפסקת שיטפונות.(מצריים)

-אספקת מי שתייה . (המוביל הארצי, ישראל)

* כדי לשמור את המים יש להקים סכר, מאחורי הסכר לאורך הנהר נוצר מאגר מים - אגם. לדוגמא סכר שלושת הערוצים על נהר היאנג צ'ה בסין. הקמת הסכר מאפשרת שליטה במי הנהר, הפקת חשמל בעזרת המים (לא מזהם), מניעת שיטפונות הרסניים, אפשרות לשוט לאורך הנהר כל השנה.

בנוסף ניתן ליצור מאגרי מי תהום גדולים על ידי החדרת מים לתוך הקרקע.

הקמת מכונים לטיהור מים: הפיכת מי שופכין למי קולחין ושימוש במים אלה לחקלאות

ולהחדרה למי התהום (מפעל השפד"ן בישראל).

*חסם פיתוח = מחסור במים והעדר גישה למים מתוקים, שפירים. (ישנו צורך בשאיבה ממקורות מים מרוחקים וכן ישנן יותר מחלות בשל חוסר נקיון ותברואה לקויה).

משאבי הים כבסיס לפיתוח – האפשרויות הכלכליות העיקריות:

- דייג . "חופשי" בים (ענף דייג) וחקלאות ימית (גידול דגים בכלובים בתוך הים וגידול אצות ים) למשל חוות של חקלאות ימית בסין.

-התפלת מי ים. (הוצאת המלחים ממי הים) והגדלת מאגר המים המתוקים .

-תחבורה. הקמת נמלי ים, מרינות.

-תיירות. חופי הים כאתר תיירות נופש וספורט.

-יצור אנרגיה מהים. מחקר לניצול תנועת המים בזמני גאות ושפל באוקיינוסים.

ניתוח מקרה - **נסיכות הנפט דובאי** .

התפתחה מאוד בשנים האחרונות:

חסמי פיתוח: אזורי חולות ללא קרקע חקלאית, אקלים מדברי, חברה מסורתית.

זרזי פיתוח: הכנסות רבות מהנפט,(משאב טיבעי) הפיכת הנסיכות לאזור סחר חופשי נטול

מכסים,(משאב פיננסי) שאפשר פיתוח מסחר ברמה אזרית ועולמית, ניצול האקלים החם

וחופי הים לפיתוח תיירות.(משאב טיבעי).